

Nr 315.

Av herr **Andersson, Alfred**, och herr **Svedberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 be undertecknade att få anföra följande.

Propositionen sammanfaller i huvudsak med det förslag till fortsatta stödåtgärder för jordbruket, som avgivits av 1938 års jordbruksutredning. Förslagets sammanlagda verkningar innebära en förstärkt hjälp åt den större delen av vårt lands jordbruksbefolkning. Samtidigt förordas ett anslag på fem miljoner kronor för att underlätta de svagaste konsumentgruppernas användning av smör.

Såsom två reservanter i jordbruksutredningen, prof. K. G. Törnqvist och agronom Wald. Svensson, påpeka, finnes det emellertid en stor grupp småbrukare, som icke få någon hjälp av nu föreslagna ändringar i jordbruksstödet. Tvärtom komma de att ytterligare belastas av de höjda brödsädes- och kraftfoderpriserna samt av den fördyring av produktionskostnaderna i allmänhet, som varje uppskrivning av vår prisnivå måste innebära. Reservanterna föreslå därför, att de småbrukare, som ha en lägre inkomst än lantarbetarna, skola få köpa en viss mängd kraftfoder till nedsatt pris. Småbrukarnas Riksförbund har i en remisskrivelse till chefen för kungl. jordbruksdepartementet vidare utvecklat och understrukit de synpunkter, som reservanterna anfört, samt anslutit sig till deras förslag. Såväl reservationen som Småbrukareförbundets skrivelse återfinnes till stor del i föreliggande proposition, varför vi här kunna hänvisa till där återgivna fakta.

Statsrådet avvisar förslaget bl. a. med den motiveringen, att det skulle uppmuntra till »användning av utländskt kraftfoder i fall, där fullgod svensk vara finnes att tillgå» samt uppmuntra till »en på utländskt foder grundad animalieproduktion på brukningsdelar, vilkas innehavare hava sin egentliga försörjning utanför jordbruket».

Farhågorna för förslagets produktionsstegrande effekt kunna vi icke dela. Reservanterna ha i en överslagsberäkning påvisat, att det torde röra sig om sammanlagt högst 90,000 ton oljekakor, majs och hönsfodermjöl tillsammans. Självfallet kan endast en del av denna kvantitet, troligen mindre än hälften, bliva importökning, emedan många småbrukare redan nu använda kraftfoder. Dessa komma med all säkerhet inte att öka sina inköp med hela mängden fritt kraftfoder. Att en viss produktionsökning uppkommer är ju ofrånkomligt, men denna ökning kommer att sprida sig på flera av lantbrukets produkter, framför allt mjölk, fläsk och ägg. Av denna ökade produktion kommer utan tvivel en del att förbrukas i småbrukarnas egna hushåll.

I många fall tvingas nu fattiga barnrika småbrukarefamiljer att sälja så mycket av sina produkter att de inte kunna tillgodose den egna familjen med förstklassiga livsmedel. Det så mycket omtalade margarinproblemet innebär till en del, att fattiga småbrukare och småbönder sälja sin helmjök och själva använda skummjök och margarin. När denna företeelse uppträder parallellt med att djuren äro svagt fodrade och avkastningen liten, så nödgas man ju erkänna, att flera missförhållanden här träda i växelverkan med varandra. Även om man inte kan ange några siffror i detta sammanhang, torde det vara obestriddt att endast en del av den i och för sig ringa och på flera produkter spridda produktionsökningen kan påverka jordbrukets marknad. Om det vore så som statsrådet förutsätter i ett tidigare sammanhang, att detta förslag endast gällde dem, »vilka producera livsmedel för eget behov», så skulle det inte alls innebära en ökning av mängden salubjudna livsmedel. För vår del måste vi ur föreliggande material draga den slutsatsen, att förslaget genomförande skulle föranleda en viss ökning i mängden saluförda produkter, men att denna ökning måste bliva av mycket ringa omfång.

De av reservanternas anförda på sidan 64 i propositionen återgivna siffrorna från en av överdirektör Ernst Höijer verkställd utredning visa oförtydligt, att det mindre jordbruket inte spelar så stor roll från marknadssynpunkt som man mången gång gör gällande. De erfarenheter, som vunnits i samband med mul- och klövsjukans inverkan bl. a. på mjölkproduktionen och smörexporten under innevarande vinter, synas å andra sidan visa vilken dominerande betydelse det större jordbruket har för den marknadsförda produktmängden. Många av de åtgärder, som nu föreslås, t. ex. höjningen av priset på brödsäd, komma ju ofrånkomligt att verka produktionsstegrande. De förordas trots detta. Det finnes enligt vår mening ingen anledning att i detta hänseende behandla ett förslag till hjälp åt småbruket efter strängare bedömningsgrunder än de, som tillämpas i övrigt. Tvärtom tala de sociala skälen för, att man i detta fall söker övervinna svårigheterna.

Ett annat skäl, som anförts mot förslaget om att nu genomföra ett rabattsystem på kraftfoder, är, att jordbruksutredningen förklarat sig skola taga upp frågan i ett större sammanhang. Men detta gäller ju även de förordade åtgärderna i form av exportpremier på fodersäd och prisdifferentiering på mjök. Denna senare åtgärd har såväl av statsrådet som av ett flertal myndigheter endast med tvekan och såsom en provisorisk åtgärd blivit tillstyrkt. Det av reservanternas föreslagna rabattsystemet för kraftfoder skiljer sig inte i princip från andra nu föreslagna provisoriska åtgärder. Beträffande förslaget tekniska utformning, vars lämplighet satts i fråga, vilja vi erinra om att möjlighet givetvis föreligger att i detta fall vidtaga förändringar. I det fallet bör samma väg kunna beträddas, som chefen för jordbruksdepartementet föreslår beträffande prisrabatter å smör. Det skall enligt propositionen uppdragas åt Kungl. Maj:t att närmare bestämma formerna för verksamheten sedan jordbruksutredningen avgivit förslag. »Det är min förhoppning», säger statsrådet härom, »att erfarenheterna från verksamheten i fråga, vilken

tills vidare bör givas karaktären av försök, skola bliva till stor nytta, då det gäller att taga slutlig ställning till jordbruksstödet utformande på längre sikt.» Liknande synpunkter böra, synes det oss, kunna anläggas på förslaget om prisrabatter på kraftfoder.

De hitintills förebragta skälen emot detta förslag ha alltså icke kunnat övertyga oss om att det bör ställas på framtiden. Och detta så mycket mera som vår beröring med småbrukets utövare i skilda delar av landet alltmera stadfäst vår övertygelse om att behovet av omedelbar hjälp åt denna grupp är mycket stort. Vi kunna i detta fall icke dela statsrådets mening att det enbart gäller dem, som producera livsmedel för eget behov och som i övrigt ha sin egentliga försörjning utanför jordbruket. Det gäller också stora grupper småbrukare som få sin huvudsakliga ehuru alltför ringa inkomst av sitt jordbruk men trots detta icke kunna utnyttja nu föreslagna hjälpformer. Det gäller vidare i många fall en förstärkning av den hjälp, som kan erhållas av prisdifferentieringen på mjölk för sådana småbrukare, vars inkomst är lägre än lantarbetarnas. Det gäller vidare de arbetaresmåbrukare, som visserligen hämta en större eller mindre del av sin inkomst utanför jordbruket, men vars sammanlagda inkomst ändå är onormalt låg. Det av reservanterna föreslagna rabattsystemet med den av Småbrukarnas Riksförbund angivna inkomstgränsen 1,700 à 2,000 kronor skulle giva stora grupper småbrukare och småbönder en välbehövlig hjälp utan att på något avgörande sätt rubba jordbrukets marknadsförhållanden.

Med stöd av vad ovan anförts få vi alltså hemställa,

- 1) att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 måtte besluta att bifalla det förslag till rabatt å kraftfoder, som framförts inom 1938 års jordbruksutredning, dock med frihet för Kungl. Maj:t att närmare bestämma formerna för denna verksamhet;
- 2) att erforderliga medel för denna verksamhet skall utgå ur jordbrukets prisregleringsfond.

Stockholm i april 1939.

Alfred Andersson.

Lage Svedberg.

